

2024

FORMATIEONDERZOEK PRIVACY BIJ GEMEENTEN

Sparrenheuvel 32, 3708 JE Zeist | (030) 2 270 500 | offertebureau@mxi.nl | www.mxi.nl

Marit Wensink
14 april 2025

Hoe ziet het privacy- en informatiebeveiligingsteam van lokale overheidsorganisaties eruit? Hoe kunnen we, door groei in formatie, doorgroeien in volwassenheid? Hoe verhoudt onze formatie zich ten opzichte van andere overheidsorganisaties?

Regelmatig ontvangen we bij M&I/Partners dit soort vragen van klanten. In een tijd waarin privacy en informatiebeveiliging steeds belangrijker worden, is het essentieel om inzicht te krijgen in de formatie van deze teams bij overheidsorganisaties. In 2022 deden we daarom een uitvraag naar de formatie van de [Functionaris Gegevensbescherming \(FG\)](#) en [Privacy Officer \(PO\)](#) bij overheidsorganisaties. Afgelopen jaar deden we deze uitvraag opnieuw, ditmaal uitgebreid met vragen over de informatiebeveiligingsformatie. In dit artikel delen we de resultaten van dit formatieonderzoek van 2024 voor privacy. In een volgende blog delen we de resultaten over de formatie en ambities voor informatiebeveiliging.

CIJFERS 2022

Eerst een kleine terugblik. In 2022 deden we dit formatieonderzoek voor de eerste keer. Toen vielen de volgende zaken op:

- De FG-functie varieerde tussen de 0,1 tot 1 fte (per 100.000 inwoners). De formatie van FG schaaft niet 1:1 mee met de formatie inwoners. Middelgrote gemeenten hadden relatief gezien de grootste formatie en waren ook het meest tevreden met hun formatie.
- Organisaties die de rol van FG extern hadden belegd, hadden vaak een kleinere formatie FG dan organisaties die dit intern hadden belegd. Hier zijn twee mogelijke verklaring voor: deze FG wordt vaak gedeeld met andere gemeenten (wat schaalvoordeel oplevert) en training en ontwikkeling van de FG vindt in diens eigen tijd plaats.
- Kleine gemeenten hadden relatief gezien de grootste PO-formatie (2 fte per 100.000 inwoners) en waren hier ook het meest tevreden mee. Middelgrote en grote gemeenten hadden een lagere formatie (respectievelijk 1,25 en 0,8 fte) en gaven aan een behoorlijke groeibehoefte te hebben.
- De formatie en behoefte van de PO-formatie bij Shared Service Centers (SSC's) varieerde sterk, mogelijk afhankelijk van hun type dienstverlening.
- De ideale PO-formatie was volgens de respondenten tussen de 1,7 en 2,7 fte per 100.000 inwoners.

Kader: onderzoeksmethodiek

Dit formatieonderzoek is gebaseerd op een online enquête, die breed is verspreid binnen de overheidssector. Om een representatief en betrouwbaar beeld te krijgen, hebben we proactief personen benaderd uit ons eigen netwerk en de enquête gedeeld via LinkedIn. In het onderzoek vroegen we naar de huidige én gewenste formatie op privacy en security en naar het huidige én gewenste volwassenheidsniveau.

De enquête is voornamelijk ingevuld door specialisten op het gebied van privacy en security, zoals Functionarissen Gegevensbescherming (FG's), Chief Information Security Officers (CISO's) en Privacy Officers (PO's), of hun leidinggevend. Dit waarborgt dat de antwoorden afkomstig zijn van professionals met directe kennis van de formatie binnen hun organisatie.

In totaal vulden 56 verschillende respondenten van 46 lokale overheidsorganisaties de vragenlijst in. Er deden 33 gemeenten en 7 Shared Service Centers mee. Om dubbele antwoorden te voorkomen, hebben we de naam van de organisatie uitgevraagd. Bij dubbele organisaties werd het gemiddelde antwoord berekend.

Overige organisaties waren Sociale Diensten, veiligheidsregio's en GGD'en. Vanwege de beperkte steekproef van deze organisaties zijn de cijfers niet meegenomen in de uitslag.

Gemeenten worden ingedeeld in:

- Grote gemeente: 100.000+ inwoners;
- Middelgrote gemeente: 50.000-100.000 inwoners;
- Kleine gemeente: minder dan 50.000 inwoners.

Om de cijfers vergelijkbaar te maken, worden fte's omgerekend naar *per 100.000 inwoners*.

ONTWIKKELINGEN VAN 2022 TOT 2024

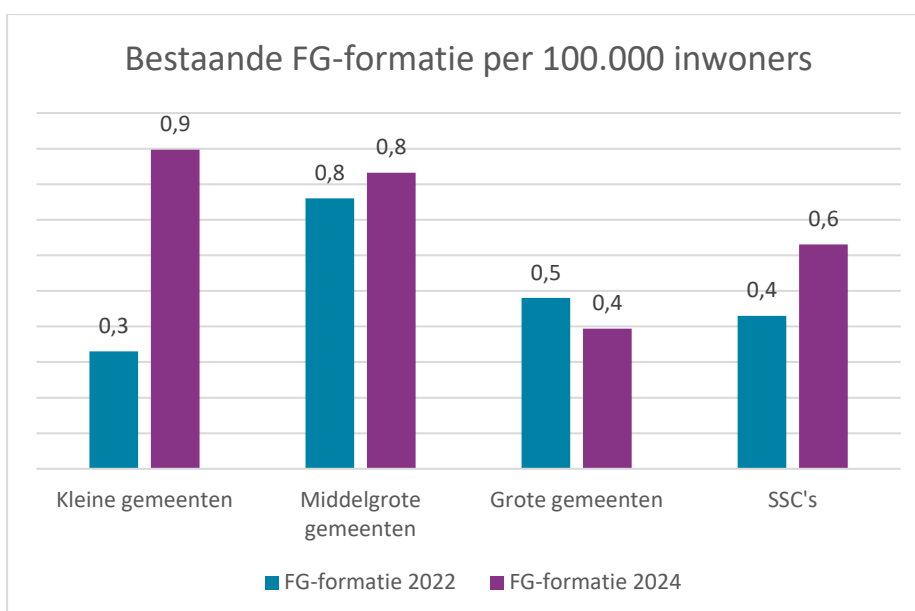
We zitten midden in de Digital Decade, de periode 2020-2030 waarin veel nieuwe Europese en nationale wet- en regelgeving op ons afkomt. Het doel van deze wetten is om de digitale weerbaarheid van Nederland (en de rest van de Europese Unie) te versterken. We zijn al een aantal jaar bekend met de Algemene Verordening Gegevensbescherming, maar met de komst van onder andere de Cyberbeveiligingswet (NIS2), de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (CER) en de AI Verordening groeit de behoefte bij overheidsorganisaties om meer specialistische rollen aan te wijzen. Deze specialisten ondersteunen organisaties met de inrichting van de kaders om te voldoen aan wet- en regelgeving en de waarden in te vullen die deze wetten presenteren.

Deze nieuwe wetten vragen ook om expertise vanuit informatiebeveiliging en privacy. We verwachtten bij de start van ons onderzoek daarom ook een groei in formatie op de Privacy Officer en FG-functie. Ook verwachtten we een verdere behoefte in groei de komende periode.

Functionaris Gegevensbescherming

Uit ons onderzoek blijkt dat de verwachte groei in FG-formatie niet overal te zien is. Er is inderdaad een groei in het aantal fte's per 100.000 inwoners bij kleine gemeenten en SSC's, maar bij middelgrote gemeenten blijft de formatie bijna gelijk. Bij grote gemeenten neemt de formatie van FG's zelfs af. Voor deze trends zijn een aantal verklaringen mogelijk:

- **Organisaties die ‘aan de start staan’ op privacygebied**, hebben vaak relatief veel vragen van de FG. Zij hebben veel hulp en advies nodig. Hoewel ook voor kleine gemeenten geldt dat zij al sinds 2018 verplicht zijn een FG te voeren, zien we dat zij pas later zijn gaan investeren in hun FG-formatie dan middelgrote en grote gemeenten. Dit zijn vaak organisaties waar nu veel gebeurt op privacygebied (bijvoorbeeld door de toepassing van een versnellingsprogramma). Hierdoor is er een (tijdelijke) behoefte aan meer FG-formatie, omdat de vraag naar advies en toezicht intensiveert. Een organisatie die al langer met privacy bezig is (wat vaker het geval is bij een middelgrote of grote gemeente) zal een FG hebben die meer toezicht houdt en minder advies geeft. Daardoor kan zij met minder formatie de FG-rol succesvol vervullen.
- **Verschuiving in wie de rol van FG op zich neemt in gemeenten**, ten opzichte van 2022. Een aantal jaar terug zagen we dat de rol van FG vaak een dubbelrol was die werd belegd bij een interne ambtenaar, die bijvoorbeeld daarnaast ook juridische zaken op zich nam. Er was daardoor weinig ruimte voor fte-groei: de ambtenaar had simpelweg niet meer tijd. Nu zien we vaker uitbesteding van de rol van FG, wat schaalvoordeel oplevert. Ook zien we personen die parttime werken en enkel als FG werkzaam zijn bij de gemeente, of als fulltime-FG bij twee kleine gemeenten.

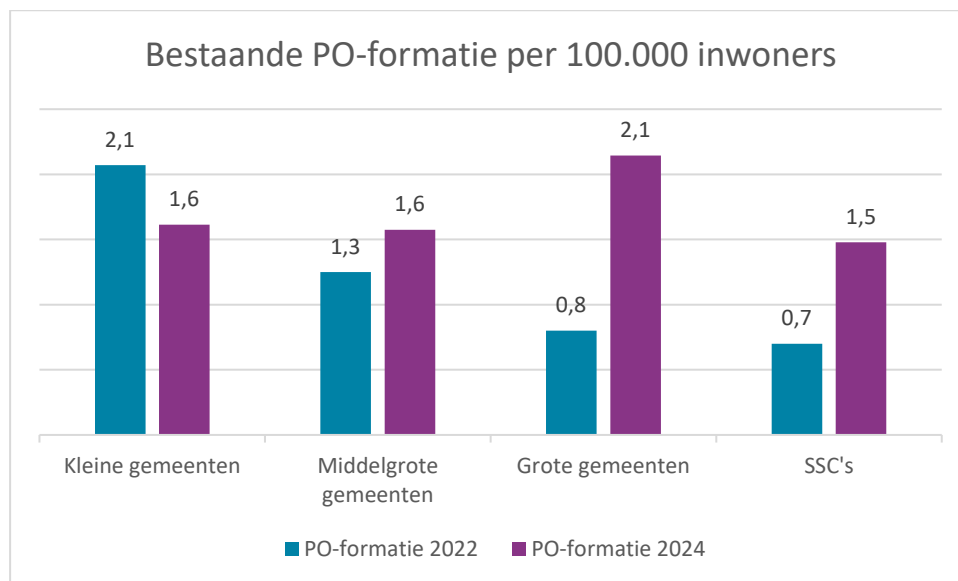
?

Privacy officer

Voor Privacy Officer (PO) zien we een vrijwel omgekeerde trend: bij kleine gemeenten is het aantal fte per 100.000 inwoners iets afgenomen, maar bij alle andere partijen is de formatie sterk toegenomen. Bij grote gemeenten is er zelfs sprake van een groei van 162,5%, van 0,8 naar 2,1 fte per 100.000 inwoners. Deze groei is gedeeltelijk verklaarbaar als we kijken naar de gewenste groei van 2022: grote gemeenten hadden de wens om te groeien naar 1,7 tot 2 fte (per 100.000 inwoners). Het lijkt erop dat die groei is gelukt. Deze groei kan ook te maken hebben met de toenemende eisen in wet- en regelgeving, bijvoorbeeld door het beleggen van werkzaamheden bij de Privacy Officer die ontstaan uit nieuwe wetten (zoals de implementatie van bepaalde eisen van de AI Act).

Ook bij SSC's is er een sterke groei. In 2022 waren SSC's sterk ontevreden over hun formatie (4 op een schaal van 10) en zij gaven een gewenste groei aan tussen de 1,1 en 3 fte per 100.000 inwoners. Het lijkt erop dat in de afgelopen twee jaar SSC's grotendeels zijn geslaagd in het vervullen van deze wens. SSC's zijn sterk afhankelijk van gemeenten voor de beschikbaarheid van financiële middelen. Als deze

gemeenten zelf groeien in hun privacy-organisatie, is de kans groter dat er ook meer middelen vrijkomen voor de groei van het aantal SSC's.

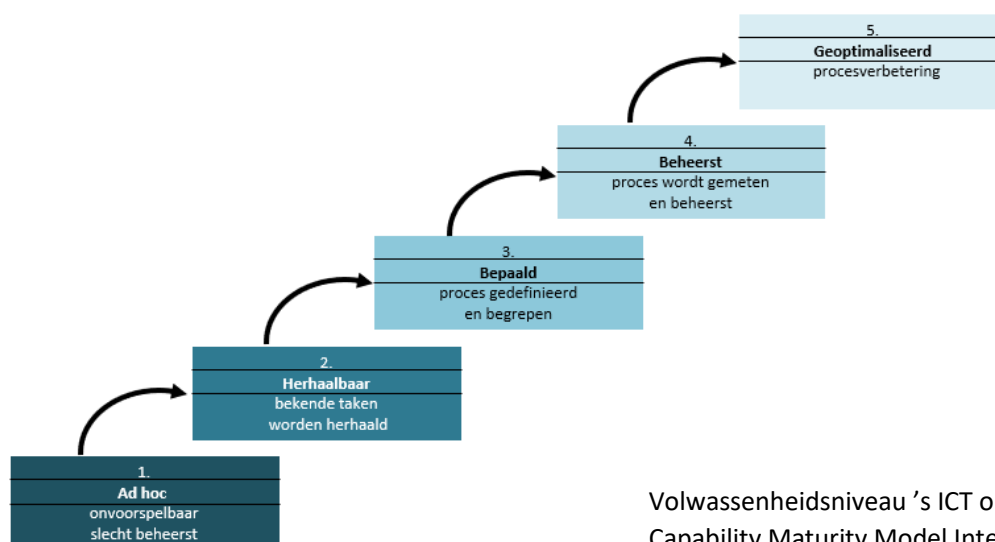

SAMENHANG TUSSEN PRIVACYVOLWASSENHEID EN FORMATIE

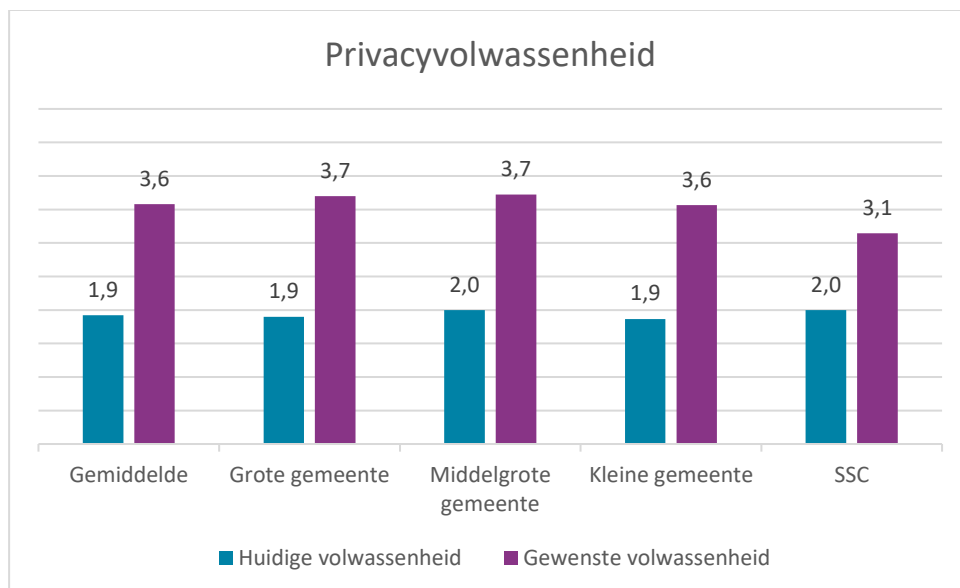
We zien dus inderdaad dat er sprake is van groei ten opzichte van 2022, maar er blijven ook uitdagingen bestaan. Ondanks de stevige groei van de formatie van Privacy Officer, is het overheidsorganisaties nog niet gelukt om met de huidige formatie tot het gewenste volwassenheidsniveau te komen.

In het onderzoek vroegen we deelnemers naar hun huidige en gewenste volwassenheidsniveau op privacy en informatiebeveiligingsgebied. Daarbij hanteerden we de volgende definities:

- Ad hoc:** procedures of processen zijn vooral informeel, incompleet of worden inconsistent toegepast.
- Herhaalbaar:** procedures of processen bestaan, maar zijn niet (volledig) gedocumenteerd en omvatten niet alle relevante aspecten.
- Bepaald:** procedures of processen zijn volledig gedocumenteerd en geïmplementeerd en omvatten alle relevante aspecten.
- Beheerst:** reviews worden uitgevoerd om de effectiviteit te meten van de getroffen beheersmaatregelen.
- Geoptimaliseerd:** periodieke reviews worden uitgevoerd en feedback wordt verzameld om te zorgen voor continu verbetering van procedures of processen.

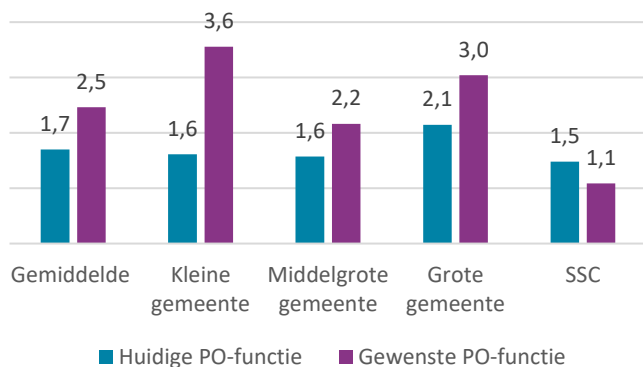
Gemiddeld scoorden alle overheidsorganisaties hun privacyvolwassenheid rond het niveau 'herhaalbaar'. Alle organisaties gaven aan te willen groeien in volwassenheid, gemiddeld naar een niveau van 3,5. Er zijn slechts kleine verschillen per type organisaties, waarbij SSC's iets minder ambitieus zijn dan gemeenten. Er is op dit moment nog geen verband te zien tussen bestaande formatie en huidig volwassenheidsniveau. Partijen die de afgelopen jaren hun groei in formatie hebben bewerkstelligd, hebben dit dus nog niet weten om te zetten in een hoger volwassenheidsniveau. Waarschijnlijk is dit een proces van de lange adem: de huidige groei in fte kan in de toekomst helpen om het gewenste ambitieniveau te bereiken.

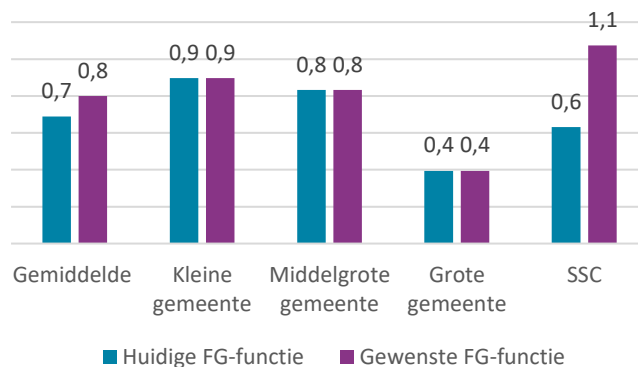
Aangezien alle organisaties aangeven dat zij willen groeien in privacyvolwassenheid, is het weinig verrassend dat ze over het algemeen ook de wens hebben te groeien in privacyformatie. De groeibehoeftte zit met name in de Privacy Officer-functie. De groeibehoeftte bij middelgrote en grote gemeenten in PO-formatie is beperkt, mogelijk omdat zij afgelopen jaren al behoorlijk zijn gegroeid. Gemeenten hebben geen behoefte om verder te groeien in FG-formatie: het lijkt erop dat hierin een 'plafond' is bereikt. Als we kijken naar de absolute cijfers, zien we dat de FG-formatie maximaal 1fte betreft. Er is dus één persoon die de rol van FG fulltime (36 uur) bekleedt. Gemeenten vinden het niet aantrekkelijk om een tweede persoon aan te nemen om (eventueel in deeltijd) de FG-formatie verder uit te breiden.

Enkel bij SSC's is er sprake van een omgekeerde trend: zij willen meer FG-formatie, maar hebben geen extra behoefte aan Privacy Officers: er is zelfs sprake van een kleine krimpbehoefte. Ook hier zien we een samenhang met de eerdere groeicijfers: ten opzichte van 2022 is de formatie van de Privacy Officer bij SSC's flink gegroeid. Mogelijk is er hier een 'plafond' bereikt waarbij extra groei niet helpt om het ambitieniveau te bewerkstelligen.

Huidige en gewenste PO-formatie

Huidige en gewenste FG-formatie

CONCLUSIE

We zien dus dat in de afgelopen twee jaar gemeenten een grotere privacyorganisatie kregen. Met name in de Privacy Officer functie is veel geïnvesteerd. Alleen kleine gemeenten hadden te maken met een krimp van de Privacy Officer functie, hoewel de behoefte om verder te groeien, wel degelijk aanwezig is. Overheidsorganisaties geven aan veelal op het volwassenheidsniveau 'herhaalbaar' te zitten en hebben allemaal een ambitie om flink door te groeien, maar op het moment heeft de groei in formatie nog niet geleid tot een stevige volwassenheidsgroei. Waarschijnlijk zullen de investeringen die afgelopen jaren zijn gedaan, resulteren in een groei op de langere termijn.